

Če si je upala gospa Gruber Benco...

»Pravica do priznanja in zaščite lastne narodnostnega in jezikovnega bogastva, ki se zgodovinsko izpričuje v odnosu z okoljem in v posebnih gospodarskih strukturah, se predvsem uresničuje preko svobodnih šolskih in kulturnih ustanov, s svobodo tiska in s svobodnim pristopom k množičnim občilom; preko avtonomnih odnosov z upravnimi in sodnimi ustanovami kot tudi z zaščito ozemlja pred zlorabo razlašanja vsevprek in pred gospodarskimi spremembami, ki bi popačile značaj ozemelj, na katerih živijo manjšine.« Tako se dobesedno glasi eden zadnjih odstavkov uvodnega poročila k zakonskemu predlogu, ki ga je poslanka dr. Aurelia Gruber Benco, izvoljena na »Listi za Trst«, vložila v poslanski zbornici dne 15. julija letos in ki vsebuje »norme za zaščito narodnostno-jezikovnih manjšin — furlanske, slovenske in nemške — v avtonomni deželi Furlaniji - Julijski krajini«. (Atti parlamentari — Camera dei deputati N. 1884).

Naslednji odstavek uvodnega poročila pravi, da »ni demokracije tam, kjer ni popolne zaščite jezikovnih in narodnostnih manjšin, ki jih ne smemo smatrati za sovražnika, temveč za obogatitve same državne enotnosti«. Uvodno poročilo k zakonskemu predlogu pa se takole zaključuje: »Italija mora še uresničiti načelo popolne zaščite manjšin, če hoče, da bo republiška ustava imela učinke na področju pravičnosti in napredka. V nasprotnem primeru bodo trenja in spori v zvezi z manjšinami predstavljali oviro k skladnemu razvoju obmejnih področij in hkrati celotne države.«

Besedilo zakonskega predloga poslanke Liste za Trst, ki smo ga prejeli na ogled šele pred nekaj dnevi, nas je resnično presenetilo. Presenečenje pomeni sicer že samo dejstvo, da se je vprašanja slovenske manjšine lotila predstavnica politične grupacije, o kateri je znano in tudi dokazano, da jo sestavljajo oziroma zanjo volijo podvečini ljudje, ki ne skrivajo svojih protislovenskih razpoloženj. To med drugim pričča strogi molk glavnega glasila Liste o tem zakonskem predlogu, kar seveda velja tudi za ves ostali tisk, ki je blizu Listi.

Ne glede na to je treba resnici na ljubo priznati, da predvideva zakonski predlog poslanke Aurelie Gruber Benco kljub nekaterim nesprijemljivim stališčem, ure

(nadaljevanje na 3. strani)

Zakaj vojna med Iranom in Irakom

Mejni, a postopni vse hujši spopadi na meji med Irakom in Iranom so se pred par dnevi spremenili v pravo vojno in po zadnjih poročilih so iraške čete že vdrle v Iran in zavzele nekaj mest, obkolile pa mesto Abadan.

Če se kakšna vojna zdi absurdna, vsaj od daleč, se zdi ta. Obe državi sta fanatično mohamedanski, obe spadata k taboru »neuvrščenih«, celo med glavne države tega tabora, in obe sta zaradi bogatih petrolejskih vrelcev toliko na dobrem, da se nikakor ne moreta izgovarjati, da ju silijo v vojno pustolovščino kake gospodarske stiske ali nujnosti. Njuna medsebojna trenja zaradi manjšin, ozemelj in drugega so sicer že stara, vendar pa niso taka, da bi moralo to nujno pripeljati do vojne. Med katerimi sosednimi narodi in državami ni bilo in ni trenj? Toda to v današnjih časih gotovo ni nujen vzrok za vojno.

Tudi se ne zdi, da bi bila to »naročena« in od daleč dirigirana vojna med obema velikima svetovnim ideološkima blokom, ameriškim in sovjetskim. Nobeden teh blokov nima interesa, da bi zanetil pravo vojno na Srednjem vzhodu, ker se oba zavedata, kako bi lahko postalo to nevarno zanju. Na prvi pogled se sicer zdi, da bi imele Združene države interes, da bi naščevale Irak nad Iran, da bi se mu naščevale zaradi zajetja in dolgega mučeniškega ujetništva ameriških talcev. Toda dvomljivo je, da bi hotel do nedavnega Sovjetom naklonjeni Irak iti po kostanj v ogenj za Združene države. Poleg tega je jasno, da so ameriški talci zdaj, ko je Iran v vojni, še v večji nevarnosti za življenje, kot so bili doslej. Ne samo zaradi kakih

bombardiranj, ampak tudi zaradi strastnih in nepredvidljivih reakcij sodrge, ki jih ima v oblasti. V primeru kakega hudega poraza iranske vojske ali neredov se lahko zgodi, da se bo fanatična masa maščevala za razočaranja ravno nad njimi, ne da bi se vprašala, če so česa krivi ali ne. V kaotičnem vojnem dogajanju so talci izpostavljeni na milost in nemilost vsakršni svojevoljnosti in nasilju. Zato se lahko kljub takemu sumničanju s sovjetske strani z vso verjetnostjo zavrne domneva, da bi stale za Irakom Združene države.

Pa tudi Sovjetske zveze ni mogoče dolžiti, da bi bile naščevale Iran ali Irak. Znano je, da Homeini sovraži ne le »pregrešnost« ameriške civilizacije, ampak tudi »brezbožnost« Sovjetov, zato ga nikakor ni mogoče imeti za njihovo orodje. A tudi Irak se je v zadnjih dveh letih precej odmaknil od Sovjetske zveze in mu gotovo ni do tega, da bi se dal do take mere izkoristiti od sovjetske politike, da bi začel vojno z Iranom. Čeprav Sovjeti najbrž ne bi pretakali krokodilskih solz, če bi zaradi vojnih dogodkov petrolejske ladje, ki dovažajo iz iraških in iranskih pristanov onkraj Hormuške ožine nafto za zahodni blok, ostale odrezane od teh pristanov, pa si na dolgi rok ne morejo obetati od tega nikakih koristi. Dobro vedo, da Zahod ne more živeti brez iranske in iraške nafte in da bi v primeru, da bi obstajala resna nevarnost, da ostane odrezan od nje, nujno posegel po orožju. To bi bil gotovo povod za tretjo svetovno vojno in v tej bi se znašla Sovjetska zveza sama, brez zaveznikov, če odštejemo

dalje na 2. strani ■

Muskie zahteva umik SZ

Ameriški zunanji minister Muskie je, govoreč v glavni skupščini Združenih narodov pozval mednarodno organizacijo, naj prisili Sovjetsko zvezo k umiku iz Afganistana. Mir na svetu ogrožajo predvsem oboroženi napadi močnejših na šibkejše. Če se bo agresija v Afganistanu nadaljevala, bo neodvisnost malih in srednjih držav v resni nevarnosti. Ameriški zunanji minister se je dotaknil tudi vprašanja talcev v Iranu in obrazložil predlog Carterjeve uprave za rešitev tega vprašanja. Pripravljeni smo na vse — je prista-

vil Muskie — ko se bodo vrnil v domovino vsi talci, bodo Združene države na enakopravni ravni in pod okriljem mednarodnih jamstev pripravljene na pogajanja za rešitev vseh odprtih vprašanj z Iranom. Glede pogodbe za omejitev strateškega orožja Salt-2 je Muskie dejal, da si washingtonska uprava prizadeva, da bi pogodbo v kratkem ratificirali.

Posegu ameriškega zunanjega ministra je pozorno sledil njegov sovjetski kolega Gromiko, ki se je nato sestal z glavnim tajnikom Združenih narodov

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 28. septembra, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Jugoslovanska lahka glasba; 11.00 Mladinski oder: »Morski razbojnik«; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Na počitnicah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Kulturni dogodki in Četrtekova srečanja; 15.00 Kdo je na vrsti? 15.30 Glasbeni popoldan za mladino; 16.00 Šport in glasba; 18.00 Prijubljeni motivi; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 29. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Otroški kotichek; 9.20 Utrinki iz operet in glasbene skice; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Skladbe slovenskih avtorjev; 11.00 Jugoslovanska lahka glasba; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 Kulturni obzornik; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Radi smo jih poslušali; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Janez Jalen »Ovčar Marko«; 15.05 Glasbeni popoldan za mladino; 16.00 Bratje, le k soncu svobodni! 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Peter Iljič Čajkovski; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 30. septembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Otroški kotichek; 9.20 Utrinki iz operet in glasbene skice; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Jugoslovanska lahka glasba; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 Skladišče vsega lepega; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Glasbeni popoldan za mladino; 16.00 Stoji učilna miza; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Peter Iljič Čajkovski; 18.00 Stiska in odrešitev človeka v prerezu svetovne drame; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 1. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Otroški kotichek; 9.20 Utrinki iz operet in glasbene skice; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Jugoslovanska lahka glasba; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 »Pod Matajurjan«, posebnosti in omika Nadiških dolin; 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Radi smo jih poslušali; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Miško Kranjec: »Povest o dobrih ljudeh«; 15.10 Glasbeni popoldan za mladino; 16.00 Svoboda je terapevtska; 16.30 Orkestri in zbori; 17.00 Peter Iljič Čajkovski; 18.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 2. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Otroški kotichek; 9.20 Utrinki iz operet in glasbene skice; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Jugoslovanska lahka glasba; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 Turistične podobe; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Glasbeni popoldan za mladino; 16.00 Koder teče, ondod moči; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Peter Iljič Čajkovski; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 3. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Otroški kotichek; 9.20 Utrinki iz operet in glasbene skice; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Jugoslovanska lahka glasba; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 Na goriškem valu; 13.00 Poročila; 13.20 Zborovska glasba raznih narodov; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Radi smo jih poslušali; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Miško Kranjec: »Povest o dobrih ljudeh«; 15.15 Glasbeni popoldan za mladino; 16.00 Goriške podobe; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Peter Iljič Čajkovski; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Slovenski priimki v Furlaniji in na Goriškem; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 4. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Otroški kotichek; 9.20 Utrinki iz operet in glasbene skice; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Orkester Slovenske Filharmonije in zbor »Consortium musicum«; 11.15 Jugoslovanska lahka glasba; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čjer so včas' b'le«, glasnik Kanalske doline; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Glasbeni popoldan za mladino; 16.00 Iz filmskega sveta; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Peter Iljič Čajkovski; 17.10 Amaterski oder: »Udarna trojka«, napisali in izvedli dijaki srednje šole »Srečko Kosovel« na Opčinah; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Zakaj vojna med Iranom in Irakom

■ nadaljevanje s 1. strani

države varšavskega pakta, ki pa so skrajno nezanesljive in tudi vojaško ne ravno močne. Skromna vrednost takega vojnega zavezništva se je izkazala že med drugo svetovno vojno, ko so pustile delno iste države Hitlerja na cedilu ob prvi priložnosti. Sovjetom prija napeto in nemirno stanje na Srednjem vzhodu, ki odvrta ameriško pozornost od vzhodne Evrope, ne pa vojna, ki bi lahko postala splošna vojna in ki bi jo morala Sovjetska zveza bojevati na vseh frontah, ker bi se nujno znašla obkoljena in nasproti velikanski premoči.

Ta premoč Zahoda in njegovih zaveznikov v tretjem svetu je za zdaj verjetno sicer samo potencialna, a ko bi se ameriški industrijski stroj zavrtel z vso zmogljivostjo, bi postala prav hitro stvarna in velikanska. Uporaba atomskih bomb pa bi bila za Sovjetsko zvezo prav tako uničujoča kot za Združene države ali najbrž še bolj. Nevarnost za Sovjetsko zvezo predstavlja tudi skoro gotov upor narodov, ki živijo danes pod rusko hegemonijo. Večina teh narodov bi izkoristila prvo priložnost, da se otrese ruske oblasti in si ustanovi neodvisne države. Zato se lahko sklepa, da sovjetski voditelji niso tako nori, da bi si želeli vojno na Srednjem vzhodu, ki bi lahko zanetila splošno vojno med blokoma. Sovjetskim voditeljem je treba priznati, da so bili vedno veliki realisti. Vedno so se ravnali po geslu: »Vzemi, kar moreš, a ne tvegaj, da te kresnejo po roki!«

Zato se lahko reče, da je vojna med Iranom in Irakom izbruh sovraštva med dvema narodoma, ki se že stoletja grdo gledata in imata stare medsebojne račune, pa tudi med dvema nasilnima, nedemokracijskima režimoma, ki jima je malo mar ljudskega trpljenja in ki niti nista sposobna, zaradi nizke politične ravni svojih nosilcev, da bi presodili resnično nevarnost takega spopada. V bojno pustolovščino ju ženejo primitivno stremušstvo, želja, da pokažeta svojo vojaško moč (to

velja predvsem za Irak) in pohlep po določenih ozemljih. Te skušnjave iraški režim ni mogel premagati, ko je videl, da se mu zaradi kaosa v Iranu ponuja ugodna priložnost. Siiti ali suniti, to je pri tem postranskega pomena.

Zaradi vsega tega — pa tudi zaradi omejenega vojnega potenciala obeh držav — se lahko upa, da bo ostala vojna med Iranom in Irakom omejena. Zanesti na to pa se seveda ni mogoče.

—o—

Šolski okraj v razpravi v deželi

Pred dnevi je zasedala tretja stalna komisija deželne sveta pod predstvom Maria Brancatija.

Med drugim je komisija razpravljala o zahtevi slovenskega prebivalstva po samostojnem šolskem okraju in širši avtonomiji slovenskih šol.

V diskusijo sta posegla svetovalca Štoka in Iskra.

Štoka je opozoril komisijo, da je na dnevnem redu v pristojni parlamentarni komisiji vprašanje reforme volivnega šolskega sistema. S tem vzvezi je pozval prisotnega odbornika Barnabo, naj posreduje na pristojnem mestu, da se istočasno reši tudi vprašanje slovenskega samostojnega šolskega okraja.

Iskra je poudaril nujnost globalne rešitve slovenskih šol, t.j. samostojnega šolskega okraja in s tem v zvezi tudi širše avtonomije slovenskega šolstva.

Predsednik Brancati in odbornik Barnaba sta zagotovila svoja posredovanja in se obvezala, da se bo to vprašanje poglobilo na prihodnji seji komisije.

Razvoj dogodkov na Poljskem

Predstavniki delovnih organizacij, poobdnic za ustanovitev novega neodvisnega in samoupravnega sindikata na Poljskem so se že drugič sestali in z večino odobrili osnutek statuta. Razprava je bila zelo živahna in se bo nadaljevala. Novi sindikat bo nosil ime »Zveza poklicnih neodvisnih in samoupravnih sindikatov solidarnost«. Besedo solidarnost so nalašč dodali, da ne bi prišlo do zamenjav z drugimi sindikati, ki so v dneh po stavkah vnesli v svoje uradne nazive oznako neodvisni sindikat.

Vodja novega sindikata Lech Walesa je poudaril, da statut ni najboljši in da ga bo moč dopolniti že na ustanovnem občnem zboru, ki naj bi bil čez tri ali štiri mesece. Iz razprave je prišlo na dan, da določeni partijski krogi še dalje nočejo upoštevati dogovora, obenem pa ne gre po-

zabiti na delo tistih, ki se trudijo, da bi našli skupni jezik z delavci. V razpravo sta posegla tudi dva disidenta, ki sta bila izpuščena na svobodo po posredovanju novega sindikata. Sindikatu solidarnost se nameravajo pridružiti tudi kmetovalci in poljedelci, čeprav so jim pred dnevi zavrnili prošnjo za registracijo samostojne organizacije, češ da dogovor iz Gdanska ne velja za kmečke delavce.

Skupina disidentov iz sovjetskih baltških republik je poljskemu sindikatu poslala solidarnostno izjavo, v kateri je poudarjeno, da ima poljski primer izreden pomen za demokratizacijo tudi v ostalih socialističnih državah. Med podpisniki sta tudi Estonca Enntarto in Adam, ki sta bila zaradi podobnih protestov že nekajkrat zaprta.

Če si je upala gospa Gruber Benco...

■ nadaljevanje s 1. strani

ditev nekaterih važnih manjšinskih problemov na način, ki je za Slovence povsem sprejemljiv in ki ga ne najdemo v zakonskih predlogih niti komunistične niti socialistične stranke. V tej zvezi opozarjamo na primer na člen 4, ki pripadnikom manjšine zagotavlja zaposlitev na domači zemlji in prepoveduje gospodarski in urbanistični razvoj v raznarodovalne namene, na čl. 5, ki priznava pravico manjšini, da je zastopana v vseh izvoljenih telesih in kolegialnih organih ter v ta namen predvideva tudi spremembo volilnega zakona, na členu 13, ki določa primerno število osebja, ki pripada manjšini, v vseh državnih in poldržavnih ustanovah ter krajevnih upravah.

Zelo zanimiv se nam dalje zdi člen 22 zakonskega predloga, ki določa postopek za določitev območij, v katerih prebivajo pripadniki slovenske manjšine in za katera bi veljala manjšinska zaščita. Iz besedila tega člena izhaja, da bi območja dejansko določila komisija 10 strokovnjakov s področja slovenskega jezikoslovja, slovenske zgodovine in slovenskega narodoslovja, glasovanje v deželnem svetu, ki je pristojen za odobritev območij, pa bi bilo veljavno, če bi se za predlog komisije strokovnjakov izrekla večina deželnih svetovalcev slovenskega jezika. Priznati je treba, da zakonski predlog poslanke Gruber Benco predvideva za našo manjšino mnogo boljše — čeprav še vedno dvomljivo — rešitev tega vprašanja, kot je stališče birokratov v okviru znane vladne komisije za zaščitni zakon, ki bi manjšino najraje »prešteli« ali

ga sestavljali pripadniki slovenske manjšine in v katerem bi bil tudi slovenski šolski nadzornik za vse šole, ki bi opravljal naloge šolskega skrbnika in bi bil neposredno podrejen le ministrstvu za šolstvo.

Predlog dr. Aurelie Gruber Benco vsekakor zasluži pozornost in gotovo pomeni prispevek v okviru prizadevanj za ureditev slovenske manjšinske problematike. V političnem pogledu pa je ta zakonodajna pobuda očiten dokaz, kako so prazni in v resnici zlonamerni izgovori nekaterih italijanskih vladnih političnih sil, češ da tržaška italijanska javnost še ni pripravljena vzeti na znanje zakonsko zaščito Slovencev. Če si je namreč tako vidna predstavnica Liste za Trst, kot je gospa Gruber Benco, upala na dan s takim predlogom, ne vidimo razloga, da ne bi tudi tiste sile, ki so na oblasti, podprle upravičenih in dolgotrajnih zahtev Slovencev po že zdavnaj obljubljeni zakonski zaščiti njihovih življenjskih pravic.

PREDPISI ZA GOSTIŠČA

Znano je, kako morajo po novih predpisih gostinci izdajati svojim klientom račun na posebnih obrazcih, ki jih predpisujejo odločbe ministrstva za finance. Lastnik gostišča ali restavracije, ki ne izdaja računov klientom na teh obrazcih, je podvržen velikim globam. Od srede 1. oktobra dalje pa bodo morali tudi gostje, ki so bili na kosilu ali na večerji v restavraciji ali gostilni, imeti pri sebi račun, ki je napisan na že omenjenih uradnih obrazcih. Zakon z dne 13. marca 1980 določa, da je treba imeti te račune pri sebi v neposredni bližini gostišča ali restavracije. Na povabilo pristojnih finančnih stražnikov je treba račun pokazati. Kdor ne bo imel pri sebi tega računa, bo moral plačati globo. Od 1. oktobra do 31. decembra letos bo globa znašala najmanj pet in največ 22 tisoč lir. Od 1. januarja leta 1981 pa bo globa znašala znatno več, in sicer najmanj 10 do največ 45 tisoč lir.

Ti predpisi bodo od 1. novembra letos veljali tudi za kliente raznih trgovin in obrtniških podjetij, kot so mehanične delavnice, damski saloni, trgovine s krznom in zlatarne.

O delovanju slovenskih skavtov na Tržaškem

Na zadnji seji tržaškega pokrajinskega vodstva Slovenske zamejske skavtske organizacije so tržaški skavti in skavtinje ocenili svoje bogato poletno delovanje.

Ker se je v razpravah po lanskem jamboreeju pojavila splošna želja, da se okrepi delo po manjših skupinah in da se po velikih množičnih prireditvah nekoliko obnovi ravno tako priljubljeno življenje na »običajnem« taboru, so tržaški skavti in skavtinje izvedli letos kar pet taborov in poleg tega še novo dejavnost za starejše.

Srednja skavtska veja — izvidniki in vodnice — je imela tri tabore od 21. julija do 4. avgusta. Dva sta bila v okolici Bele peči (Ahlete in Müllerjev travnik), tretji pa pri Globasnici na Koroškem. V Ahletah je taborilo 60 članov in članic. Načelnik je bil Marko Tavčar, duhovni vodja pa g. Franc Vončina. Nad Belo Pečjo je taborilo 42 članic in članov pod vodstvom

Eve Fičur. Duhovni vodja je bil g. Ivo Miklavec. Na tem taboru so poleg drugih dejavnosti izdajali kar »taborni dnevnik«. Obe skupini je med drugimi obiskal tržaški škof msgr. Bellomi.

43 članov in članic je taborilo pri Globasnici. Načelnik je bil Marjan Jevnikar, duhovni vodja pa g. Janez Ulaga. Skavti in skavtinje s tega tabora so odnesli nepozabne vtise o Koroški ter o njenih prijaznih ljudeh, posebno vaščanov iz Globasnice in organizacij, ki so omogočile celodnevni avtobusni izlet.

Najmlajši člani — volčiči in veverice — so imeli dva povezana tabora nad Belo pečjo. Skupno jih je bilo 115, taborili pa so od 4. do 14. avgusta. Njihova načelnika sta bila David Zlobec in Vinko Ozbič, za duhovno vodstvo pa je bil odgovoren g. Tone Bedenčič.

Vodstvo tržaških skavtov in skavtinj je po podajanju poročil in razpravi izrazilo zelo pozitivno oceno teh taborov, ki so se jih udeležili tako številni člani (260) in ki so zahtevali velike napore. Letos poleti je bilo tudi pomembno dejstvo, da je organizacija s pomočjo Duhovske zveze iz Trsta uresničila zanimivo izkušnjo tudi za najstarejše člane in članice, ki so včasih zanemarjeni v skrbi, ki je namenjena predvsem mlajšim. Gre za romanje v mladinsko versko središče Taizé v južni Franciji, ki je bilo odprto tudi drugi mladini, tudi z Goriškega. Enotedenski avtobusni izlet-romanje je poglobil zanimanje za duhovne vrednote in utrdil vezi med udeleženci, ki skušajo zdaj tudi doma ohraniti v posebni skupini tistega duha, ki so ga tam občutili.

Med poletne dejavnosti skavtske organizacije na Tržaškem sodi tudi dejavna prisotnost na skupni spominski svečano-

(Dalie na 7. strani)

Poravnajte naročnino!

podrejeno spravili v tek mehanizem, ki ne daje nobenega jamstva za pravično ureditev tega problema.

Zakonski predlog posebej natančno obravnava šolsko problematiko in v tej zvezi predvideva popolno avtonomijo, ki bi prila do izraza predvsem s tem, da bi celotno slovensko šolstvo v tržaški, goriški in videmski pokrajini bilo dejansko odvisno od Glavne sveta za slovenske šole, ki bi

meli tudi vrsto volilnih zborovanj na Portugalskem, kjer bodo 5. oktobra državno-zborske volitve.

—o—

PREDUJEM NA DAVEK

Davkoplačevalce obveščamo, da je po novih predpisih treba do konca meseca oktobra izplačati predujem na davek na dohodek iz leta 1980. Predujem znaša 85 odstotkov davka, ki ga je vsak posamezni davkoplačevalec plačal na dohodek iz lanskega leta. To velja za davkoplačevalca, ki je na dohodek iz lanskega leta plačal več kot sto tisoč lir dohodnine IRPEF ali več kot 40 tisoč lir davka ILOR.

Zasedanje socialistične internacionale

V portugalski prestolnici Lizboni so zasedali voditelji socialističnih in socialdemokratskih strank iz posameznih držav ob Sredozemskem morju. Prisotni so bili tajnik Italijanske socialdemokratske stranke Longo, tajnik socialistične stranke Craxi, voditelj francoskih socialistov Mitterrand, glavni tajnik Španske socialistične stranke Gonzales, voditelj Portugalskih socialistov Soares in glavni tajnik Grške socialistične stranke Papandreu. Predmet razprave so bili aktualni problemi v okviru Evropske gospodarske skupnosti, zlasti v pričakovanju bližnje priključitve Grčije in nato Španije ter Portugalske. Voditelji posameznih socialističnih strank bodo i-

Številni problemi v Pevmi

Na zadnji seji rajonskega sveta, so novoizvoljeni rajonski svetovalci pretresli številna nerešena vprašanja v treh vaseh, ki spadajo v ta okraj. Rajonski svet se je pod predsedstvom J. Kosiča sestel prvič po seji, ki je bila meseca julija in na kateri so izvolili samo predsednika. Tako je bil dnevni red te seje precej obširen, saj je zaobjemal vso problematiko, ki je živa v treh vaseh in ki je bila nakazana z veliko jasnostjo in odločnostjo. Dejstvo je, da se o teh vprašanjih razpravlja že vrsto let, odkar so bili ustanovljeni rajonski sveti, sedaj pa se pričakuje, da jih bo občinska uprava vzela v pretres in dobila ustrezno rešitev. Tako se je tudi na tej seji razpravljalo o potrebi, da bi vaška mladina imela svoj športni center ali vsaj primerno površino, kjer bi lahko preživela svoj prosti čas in se ne lovila po vaških cestah kot dosedaj. Izgradnja športnega igrišča je nujno

potrebna in že večkrat je bila ta zahteva postavljena tudi v pozornost občinski upravi, a do danes ni dobila ustreznega odgovora. Isto bi lahko tudi rekli o središču, kjer naj bi se zbiral in sestajal rajonski svet, ki ima svoj začasni sedež v prostorih prosvetnega društva »Naš prapor«. Ena izmed glavnih zahtev in potreb pa je razširitev domačega pokopališča v Pevmi, kjer je malo ali skoraj nič razpoložljive površine. Vprašanje ni tako težko rešljivo, saj je prav tik sedanjega pokopališča na razpolago precej obširen prostor in med drugim tudi občinska last, kjer bi lahko uredili in postavili novo pokopališče. Zgleda pa, da je lažje reševati težje primere kot tega; nova občinska uprava ne bo mogla mimo tega perečega vprašanja. Zopet je bilo poudarjeno, da je treba nujno urediti nekatere ceste, tako v Pevmi, na Oslavju kot tudi in v prvi vrsti v Štmavru, kjer so že na-

kazana potrebna denarna sredstva in kjer bo podjetje v doglednem času lahko pričelo z deli, saj zgloda, da ni posebnih ovir za dokončno ureditev važne zapadne ceste, ki povezuje gornji in spodnji del te vasi. Svetovalci so tudi ugotovili, da začeta dela v šolskem poslopju v Pevmi potekajo precej počasi in da tudi letos ne bo do decembra zaključena obnova te stavbe, kar so nekateri na občini obljubili že za začetek šolskega leta. Težave so se pojavile tudi v otroškem vrtcu, kjer na otroke dobesedno »pušča«, saj je osebje prisiljeno loviti vodo v škafe. Tudi izgradnja pločnika od pevmskega mosta do otroškega vrta je še vedno samo lepa želja občinskih upraviteljev. Domačini in novoizvoljeni svetovalci rajonskega sveta pričakujejo, da bo občinska uprava po tolikih letih obljub le nekaj pokazala, saj lahko objektivno vsi priznajo, da je ta najbolj zanemarjen in zapuščen predel v goriški občini. Ljudje raje vidijo dejanja kot pa vsakodnevne obljube; teh je bilo že odločno preveč.

—o—

OBČINSKI PRAZNIK V NOVI GORICI

Preteklo soboto, 13. septembra, je bila v Novi Gorici slavnostna seja Skupščine občine v okviru občinskega praznika. Seje so se udeležili visoki predstavniki slovenskega političnega in kulturnega življenja, številni gostje, občani in zastopniki mest, ki so pobratena ali ki imajo utrjene prijateljske stike z novogoriškim mestom. Tako so se seje udeležili tudi župan iz Doberdoba, podžupan iz Sovodenj in goriški župan De Simone. Po daljšem in pomembnem govoru, ki ga je imel predsednik Skupščine iz Nove Gorice, Jože Sušmelj, so na seji podelili nagrade in priznanja zaslužnim osebam, ki so na družbeno-političnem področju dali svoj dragoceni prispevek; med temi so bili tudi sovođenski župan Jože Češčet, doberdobski župan Andrej Jarc in župan iz Gorice De Simone, ki je prejel posebno priznanje za svoja dolgoletna prizadevanja v utrjevanju dobrih odnosov med obema občinama. V celotni program se je lepo vpletel tudi nastop Briškega okteta, ki je ob začetku in na koncu zapel nekaj lepih pesmi. Občinski praznik se je zaključil z odkritjem spomenika »Borba in energija« v Solkanu.

Odkritje spomenika v Jamljah

»Tiho so se poslovili z zvezdo upora v očeh, in prižgali so svobodni plamen za življenje, ki po krutih močeh je vzkliko.« To je posvetilo, ki ga je pesnik Ace Mermolja sestavil, da bo vklesano na spomeniku padlim v narodnoosvobodilnem boju v Jamljah. Spomenik so odkrili v nedeljo v prisotnosti svojcev padlih in lepega števila ljudi. Prisotni so bili predstavniki civilnih in vojaških oblasti ter zastopniki Vsedržavnega združenja partizanov Italije in Združenja zveze borcev iz sosednje Slovenije. Spomenik so vaščani postavili v trajen spomin in v znak hvaležnosti 13 domačinom, ki so padli v boju proti fašizmu in nacizmu.

Prostor so domačini uredili po zamisli arhitekta Jožeta Ceja. Pred odkritjem spomenika je padlim za svobodo izkazal čast vod vojske, medtem ko je godba na pihala iz Doberdoba zaigrala državno himno. Spomenik je blagoslovil župnik Srečko Rejec, ki je v svojem krajšem nagovoru o-

pozoril na boj in trpljenje, ki ga je naše slovensko ljudstvo bilo za narodno in socialno svobodo. Pozdravna nagovora sta nato imela doberdobski župan dr. Mario Lavrenčič in predstavnik Združenja zveze borcev iz občine Nova Gorica Jože Pahor. V imenu pripravljalnega odbora za postavitev spomenika padlim je spregovoril domačin Silvan Semolič. Nato sta nastopila zastopnika Vsedržavnega združenja partizanov Italije dr. Mirko Primožič in Silvano Poletto.

V kulturnem sporedu so sodelovali moški zbor Dol Poljane, osnovnošolski učenci iz Jamelj in Dola, domači dijaki ter Partizanski pevski zbor, z nastopom katerega se je slovesnost tudi zaključila.

Naj opozorimo, da je ob slovesnosti odkritja spomenika padlim v narodnoosvobodilnem boju izšla brošura, ki med drugim vsebuje zanimive podatke iz kulturnega delovanja v Jamljah in o zgodovini te vasi v doberdobski občini

kazal nekaj podobnega, kot si je bil zamislil znani Le Corbusier.

Ustvarjanje idolov in njih posnemanje oz. sklicevanje nanje se je še posebno razširilo v času ne povsem pravilno pojmovane pokoncilске obnove, ki naj bi nas rešila iz dozdevne slovenske zaprtosti in majhnosti. Po stoletni dresuri je ta občutek prešel že v nekakšno podzavest in njega posledica, odrešitvena psihoza od časa do časa znova izbruhne v nekakšno revolucionarno prenavljanje, ki pa v resnici ne prenavlja ničesar, ker mu manjka resnične ustvarjalnosti, živčnosti v lastni svet in uporabe njegovih prvin za resnično izvirne stvaritve.

Prevod holandskega katekizma npr., ki je toliko vznemirjal svetovne duhove, ni mogel pomeniti kakšne rešitve iz slovenske zatohlosti, tudi če bi res obstajala. Ponavljanje citatov spornih teologov, kot so Hans Küng ali Teilhard de Chardin ali neizgovorljivi, zato pa navidez skoraj mistični Schillebeckx; poleg drugih, južnoameriških, teološko revolucionarnih imen, lahko res osupne marsikako slovensko pamet nad tolikšno »razgledanostjo« in

»svetovno« širino, kot npr. veje iz nekaterih sestavkov mariborskega »Znamenja«. Otopljena verska čustva mladih pa naj bi se hitro ogrela ob francoskem imenu Talzè ali ob poslušanju kake posnemanje ritmične maše. Toda v bistvu ne gre za idejo sãmo, pač pa za modnost, za senzacionalnost, za dejansko odtujenost domačemu okolju, domači tradiciji, za napačno pojmovano odprtost, za nepoznavanje domačih izročil in vrednot. Zaradi tega je takšna »odprtost« prisiljena, modna, in nanjo ni mogoče trdno graditi ne krščanske ne narodne zavesti.

Stanje odtujenosti, kot ga zasledimo npr. pri Rusih oz. njih izobraženstvu pred prvo vojno ter anarhičnem revolucionarnem vzdušju, ki je tam prevladovalo. Revolucionarnost, ki je nastala iz nihilizma tj. podiranja, namesto da bi bila usmerjena v graditev.

Slovincem očitno vse do danes ni uspelo ustvariti središča, ki bi izžarevalo vsenarodni kulturni duh. Nekaj takega, kot so si npr. Slovaki ustvarili

po prvi svetovni vojni v Bratislavi, ki je bila prej nemško mesto, ali kar so si celo Makedonci ustvarili iz Skopja. Slovensko središče pa se še ni dvignilo iz provincialnosti na vseslovensko raven, tako da bi znalo čutiti odgovornost do vseh slovenskih predelov, ovrednotiti njih izročila in značilnosti. Namesto ovrednotenja domačih značilnosti, ki so nedvomno drugačne od tistih pri naših sosedih — kot so naredili npr. Švicarji iz svojih gora, planin, kmečke tradicije itd. — se na Slovenskem še vedno poskuša hoditi po stopinjah meščanskega pojmovanja naroda, njegove preteklosti in zgodovine. Veliko hlastanja po trenutnem modnem in po tujem, kar lahko na zunaj vzbuja občutek naprednosti. V resnici pa ostajamo v psihološki in idejni zaostalosti. Ponavljanje preživelih in netočnih trditvev, ki bi jih bilo treba že zdavnaj razčistiti, saj moderno je prav to, da so neka skupnost zna prilagoditi tj. da zna osvojiti spoznanja časa. Da torej skupnost, ki hoče biti moderna, napredna, ne vztraja v zastarelih in neresničnih predstavah.

(Konec)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova odlična slovenska filozofska knjiga

Iz Buenos Aires je prispela 106. publikacija Slovenske kulturne akcije, in sicer knjiga slovenskega filozofa prof. Vinka Brumna »Naš in moj čas«. Knjiga je lepo opremljena in šteje okrog 380 strani. Posvečena je avtorjevi materi, sestri in ženi. Naj jo predstavimo naši javnosti; vsebinsko je namreč izredno bogata, zanimiva in aktualna. Naj še omenimo, da ji je dal lepo, naravnost prikupno zunanjo opremo arhitekt Marjan Eiletz, prav čedno tiskarsko opremo pa ti je Brumen v teku let napisal za revije Vrednote, skarna Editorial Baraga.

Knjiga vsebuje delno eseje in razprave, ki jih Meddobje in Glas Slovenske kulturne akcije, delno pa nove spise. Hvalevredno je, da je zbral v samostojno knjigo tako raztresene spise in jih tako napravil dostopne širši javnosti in tudi tistim, zlasti mlajši generaciji, ki so jim omenjene revije in zborniki, zlasti iz preteklih let, nedostopni. Vinko Brumen je namreč eden najboljših slovenskih filozofov, kar smo jih imeli in kar jih imamo Slovenci. Njegovo veličino pa vidim posebno v tem, da se v svojih filozofskih spisih ne ukvarja s kakimi abstraktnimi idejami, načeli in pojmi, ampak da ostaja ves čas v tesnem stiku z življenjem, lahko bi rekli celo z našim vsakdanjim življenjem in mu išče smisel, ideale in cilje. Ravno v tem je izredna aktualnost, lahko bi rekli tudi vitalnost, življenjskost Brumnove filozofije.

Kot majhen dokaz te aktualnosti in življenjskosti njegove filozofije naj citiramo samo naslednji majhen odlomek iz poglavja »Na višini časa, našega časa«: »Četudi je prvi in najvišji zakon pravega in dobrega za vse čase in vedno isti, konkretna vodila pravega življenja ne morejo biti v kozmični dobi povsem ista, kot so bila v kameni. Današnjemu človeku je treba načel, ki mu bodo v njegovem sedanjem položaju in ob vsem, s čimer danes razpolaga, kazala, kako naj živi in ravna prav. Krivični smo, kadar tožimo, da je danes na svetu to ali ono, kar se ne pokori naši morali; če ni soglasja, ni nujno krivda pri tistih, ki so napredovali, lahko je pri nas, ki smo zaostali. Pri nas, to je pri humanističnih kulturnih delavcih, ki smo zanemarili svojo nalogo, da bi človeka tudi duhovno in moralno opremili za življenje v dobi tega silnega napredka. Ko po zaslugi tehnologov človek obvlada prej neslutene naravne sile, mi humanisti pomagajmo, da bo obvladal tudi svoje obvladovanje narave! Če je naš osebni krščanski etos zares živ, bomo iz njega mogli pravno osvetliti naš čas in pridelati vodila za pravilno ravnanje v tem konkretnem položaju. Iskati moramo — nadaljuje Vinko Brumen — ker novi čas prinaša nove probleme, ki terjajo novih rešitev. Novo vino ne spada v stare mehove. Da pa **moremo** najti nove rešitve, potrebujemo plodne iznajdljivosti. Ta zavisi do neke mere od osebne duševne strukture človeka, mnogo pa tudi od njegove razpoložljivosti za novo«.

Vsa knjiga je napisana v izredno čisti in ne samo korektni, ampak tudi prijetni slovenščini, ki sicer zveni nekoliko konservativno glede na današnje pisanje, ki se dostikrat in marsikje ne meni več za pravopisna pravila, ker jih mnogi

pisci ali ne poznajo ali pa se prezirljivo ne zmenijo zanje.

Iz podatkov na ovitku knjige povzemamo, da je Vinko Brumen profesor pedagogike in filozofije ter doktor filozofije. Biva že mnogo let v Argentini. Delal je v neki knjižni založbi, hkrati pa tudi predaval na filozofski fakulteti ukrajinske univerze filozofijo in zgodovino slovenske filozofije za slušatelje njenega slovenskega oddelka. Ukvarja se zlasti z etičnimi in sploh kulturnimi vprašanji našega časa in položaja. Piše že izza svojih študentovskih let. V knjižni obliki je še pred vojno v Sloveniji objavil doktorsko tezo »Blaže in Nežica, kulturno-pedagoški pomen Slomškovega dela«. Knjiga je izšla leta 1936 v Mariboru. Leta 1943 je izdal v Ljubljani knjigo o Slomšku z naslovom »A. M. Slomšek, Blaže in Nežica«. Nemci so mu leta 1941 uničili v Celju že tiskano peto knjigo Izbranih spisov Janeza Evangelista Kreka. Leta 1945 pa je ostala v tiskarni knjiga v rokopisu »Obča pedagogika«. Po vojni so mu v Trstu izdali zapiske za goriške učiteljske učiteljske pod naslovom »Psihologija in pedagoške vede za učiteljske učiteljske«. V Argentini je objavil knjige »Iskanja« (leta 1967), »Srce v sredini« (leta 1968) in sedaj to knjigo, ki ima, kot smo že od začetka omenili, naslov »Naš in moj čas«. Bil je že med prejemniki literarne nagrade »Vstajenjek«.

Avtor je razdelil precej obširno delo v štiri dele, ki nosijo naslove »V našem občestvu«, »Naše mišljenje«, »Za življenjsko pristnost«, »Za pravo in dobro«. Na čelo knjige je postavil nekaj strani uvoda, na konec pa dve strani »Sklepne pripombe«. V uvodu pojasnjuje, kako je prišel do filozofskega študija in kakšna je bila doslej usoda njegovih knjig oziroma rokopisov.

Prvo, kar napravi močan vtis na bralca, je presenetljiva neposrednost in iskrenost Brumnovega pisanja. Tudi kot filozof ostaja čisto blizu človeku v njegovem resničnem življenju, konkretno seveda predvsem slovenskemu človeku. Zato njegovi filozofski spisi nikakor ne predstavljajo kakega zaključnega filozofskega sistema ali poskusa v tem smislu, ampak so izraz življenjske resničnosti ali življenjske prakse, kot bi lahko rekli, tako osebne kot narodne, izraz njegove ljubezni do skupnosti in do slovenskega človeka sploh ter želje, da bi mu pomagal najti resnico in pot naprej v zmedo naših dni. V »Sklepni pripombi« je zapisal med drugim: »V knjigi ponatisnjeni spisi niso bili izbrani, ker bi jih imel za najboljše, kar sem napisal. Njihov pomen vidim v tem, da pokažejo, kako sem se zase in za našo skupnost spoprijemal z vprašanji, ki nam jih je postavljala in nalagal čas, naš in moj čas, to je izsek našega in mojega življenja, ki smo ga prebijali in ga še živimo v zdomstvu. Položaj je bil za nas in zame nov, vprašanja nova, rešitve vse prej ko na dlani. Vrtal sem v vprašanja, iskal rešitev, kje zadel, drugje morda zgrešil, kdaj našel razumevanje, drugikrat zadel na odpor, včasih doživel še kaj drugega. Naj ti sestavki, še daleč ne vsi, sedaj že nekoliko oddaljeni od priložnosti nastanka, pokažejo, koliko je moje iskanje bilo uspešno in nakazovane rešitve zadete«.

Glede težav pisanja v zdomstvu, ko pisatelji nimajo na razpolago slovenskih knjižnic, kakor

jih imajo pisatelji doma, pogosto nimajo pri sebi niti svojih lastnih pred leti izdanih del in zapiskov, ki so si jih delali dolga leta, pa tudi ne sredstev za objavo napisanih del, pravi Brumen: »Marsikaka misel se v knjigi ponavlja. Sestavki so bili napisani v različnih trenutkih tega časa, objavljeni na raznih mestih. Potrebno jih je bilo zaokroževati; največkrat se ni bilo mogoče sklicevati na ne zmeraj lahko dosegljive prejšnje objave. Tudi moj spomin ni tak, da bi vedno in natančno pomnil, kaj vse in kako sem že kje povedal ali napisal, niti največkrat tistega nisem imel pri roki, ko sem zopet pisal. Vedel sem pač in vem, kaj mislim, ne pa, kaj sem od tega že razodel. Marsikdaj je tudi neposredna priložnost, ki je sprožila moje mišljenje in pisanje, narekovala ponovitev ali terjala za kako misel krepkejši izraz, kot bi to napravil, če bi mogel vselej pisati zares le z vedrim pogledom na stvar. Če bi sedaj hotel ponavljanja ali vzporedne misli izločiti, ali kake poudarke omiliti, bi moral knjigo nanovo napisati, česar mi iz raznih razlogov, zlasti časovnih, ni bilo mogoče storiti. Le kake podrobnosti sem tu in tam mogel popraviti. Moral sem opustiti ponatis zlasti več daljših spisov, katere bi sicer rad imel v knjigi, a bi jo sami napolnili. Odločil sem se zbrati raje več drobnejših člankov, ki so razmetani po časnikih in revijah ter zato težje dostopni. Iz istih razlogov ni v knjigi spisov o slovenskih mislecih (Karel Ozvald, France Veber, Aleš Ušeničnik), ki bi prav tako sami napolnili knjigo. Upam tudi, da njihova vrsta še ni zaprta«.

Potem ko omenja težave, ki jih je imel pri pisanju, saj je večino vsega napisal, kadar in kjer je mogel, le za pisalno mizo skoraj nič, in največkrat brez bibliografskih pomagal, zaključuje: »Nisem mnenja, kakor ga je baje izrekel pred davnim neki argentinski velemož, da je treba delati, četudi slabo, a delati. Če pa se naj te besede umejo tako, da je potrebno delati in nekaj narediti, čeprav v danih razmerah to ne more biti popolno, potem jih podpisem: bolje je narediti nekaj kot nič, seveda z namenom in naporom, da bi bilo čim boljše, pa tudi z upanjem, da bodo potem drugi mogli napraviti kaj boljšega«. Naj pristavimo k tem njegovim besedam, da se tudi v njih razodeva zrela filozofska misel in globoka resnica. Noben človek, noben mislec, noben politik in noben umetnik ne sme biti zaključek nekega ustvarjanja, ampak samo prevodni člen v nepretrgani ustvarjalni verigi.

V prvem delu knjige razpravlja Brumen o temah: naše občestvo; naše naloge in naša politika; na višini časa, našega časa; življenjska pristnost našega slovenstva; pravica do polnega življenja. V drugem delu obravnava teme: misliti je treba; filozofiranje v zdomstvu; osnovne črte neke filozofije; vprašanje Boga. V tretjem delu piše o naslednjem: smisel ustvarjalnega dela; pogoji uspeha v ustvarjalnem prizadevanju; naše zamujene priložnosti; poslanstvo Slovenske kulturne akcije; življenjska pristnost in resnica; resnica in življenjska praksa; resnica in odgovornost; politika in resnica; resnica vluči temeljnih uvidov; med lastno in tujo mislijo. V četrtem delu pa najdemo poglavja: pravost in pravovernost; kdo bodi sodnik; širokosrčnost - krepost za naš čas; popravljanje pravega; presojanje, obsojanje in zatiranje; boj z zlom.

Zal nam tu ni mogoče navesti vsaj še kak kratek zanimiv odlomek iz teh spisov, a že iz naslovov esejev je razvidno, da gre Brumnu predvsem tudi za pošteno kritiko slovenskega miselnega in duhovnega življenja, za njegovo resnično življenjskost in predvsem za resnico, zlasti še proti tistim, ki menijo, da lahko pri-
lagajajo resnico svojim namenom. f j

Sodobno kmetijstvo

Paša na strmih legah

Paša na strmih legah pomeni največje možno varčevanje z energijo in je najcenejša hrana za govedo zaradi visokih cen voluminozne in močne krme, predvsem zaradi naraščanja cen pogonskih goriv.

Naša dežela ima vse pogoje predvsem za pridelovanje voluminozne krme, ki so je edinole prežvekovalci sposobni sprejeti v visokovredno hrano za ljudi. Paša je primerna za vse kategorije goveje živine, najprimernejša pa za pitovno živino in plemensko rejo in šele nazadnje za proizvodnjo mleka. Za plemenske telice paša najbolj ustreza intenzivni prehrani, ki je potrebna za nemoten, skladen razvoj živali in poprečni dnevni prirast do 800 gramov brez dopolnilne močne krme, obenem pa paša telic tudi zahteva najmanjše stroške za ureditev in vzdrževanje pašnika, na katerem telice skozi vso pašno sezono dan in noč prebijejo na pašniku. Raziskava je pokazala, da ni gospodarna gradnja hlevov na paši, kjer dobijo živali zavetje čez noč in pred vročino in ob slabem vremenu. Tako dosežemo le okrog 5 odst. boljši prirast pri plemenski ali pitovni živini, kar nikakor ne pokrije stroškov gradnje hlevov. Naj-

večja prednost paše v primerjavi z drugimi načini prehrane pa je v nižji ceni škrobnih enot, ki so dva- ali trikrat cenejše kot v močni krmi. Prebavljivost organskih snovi v paši je na ravni močne krme 75-80 odst.; zato lahko izkoriščajo pašo že teleta od tretjega meseca naprej, zlasti če so zrejena po tehnologiji zgodnje odstavitve.

S pašo lahko izkoriščamo najrazličnejše travne površine, od ravninskih do najbolj strmih; v resnici pa malo ravninskega sveta izkoriščamo po tem načinu, prav tako malo zelo strme travne površine. Na izkoriščanje strmih travnih površin s pašo goveje živine gledamo pri nas zelo skeptično in mnogi so prepričani, da so strme travne površine bolj primerne za pašo ovac. Nasprotno pa so švicarski strokovnjaki prišli do sklepa, da so strme lege primernejše za pašo goveje živine kot pa ovac. Goveja živina enakomerno popase travo po vsej strmini, ovce pa premočno popasejo travo na najvišjih delih strmin, medtem ko ostaja v spodnjih delih površin trava celo premalo popašena. Zaradi takšne paše ruša na najvišjih delih pašnikov hitro propada in erozija ima odprto pot. Govedo pa nasprotno na paši preprečuje erozijo, in sicer s tem, da napravi prečno na strmine stalne poti; te so videti kot nekakšne terase, ki zadržujejo prehitro odtekanje vode po strminah in s tem ostaja tudi več vlage v območju korenin; pa tudi zaradi večje površine parkljev govedo manj poškoduje rušo kot ovce.

Poskus paše na površini približno 6 ha z nagibom med 35 in 65 odst., kjer ni mogoča niti strojna košnja niti strojno spravilo, so opravili na Kozjanskem z mešano čredo petih plemenskih telic in štirih pitancev. Ves pašnik so ogradili s stalno ograjo s tremi bodečimi žicami in vzdolž strmine površino pregradili v pet čredink. Gnojilni poskus je pokazal, da je učinek gnojenja z umetnimi gnojili tudi na strmih površinah zelo velik.

Pri porabi 700 kg nitrofosfata na ha je znašal pridelek zelene mase okrog 400 stotov, na negojenih pa le 146. Ta mešana čreda se že tretjo sezono pase na teh strmih travnikih in daje zelo dobre proizvodne rezultate. Živina se pase le čez dan med obema molžama krav, ki sta zgodaj zjutraj in pozno zvečer, čez noč pa ostaja živina v hlevu. V prvi pašni sezoni je znašala proizvodnja mleka na kravo 2500 litrov letno, v drugi pa 2750 brez dopolnilne moč-

ne krme. Na paši so krave pridobile na teži okroglo 60 kg, kar pravtako znaša več kot 500 litrov mleka. Velike črede pa za pašo niso primerne.

Se ugodnejši so bili rezultati pri plemenskih telicah, ki so brez dodatka močne krme v pašni sezoni priraščale dobrih 700 g dnevno, kar je za plemenske telice optimum.

Bikci so bili na paši do teže 300 kg in so ob dodatku 1,5 kg koruznega zdroba priraščali okrog 1 kg na dan. To površino, ki so jo že mislili pogozditi, pa je prekril tudi boljši botanični sestav, zmanjšal se je delež plevelov, povečal delež leguminoz. Tudi videz ruše v teh strminah je zdaj boljši od vsakega pričakovanja. Ugotovljeno je, da skoraj ni tako strmih površin, ki jih ne bi mogli uspešno izkoristiti s pašo goveje živine.

Z. T.

—o—

Iz Goriške

KDAJ ODPRTJE OSNOVNE ŠOLE V RONKAH?

Sindikata slovenske šole — tajništvo Gorica — je na svoji zadnji seji razpravljalo o vprašanju odprtja oz. zavlačevanju z odprtjem osnovne šole v Ronkah. Kot je znano, je v tej občini v času Zavezniške vojaške uprave osnovna šola že obstajala, a je zaradi nezadostnega števila otrok bila kasneje ukinjena. Danes pa ni več tako, saj je precej vpisov v to šolo in so bile tudi že odpravljene nekatere težave upravnega značaja, vendar še ni dokončnega dovoljenja pristojnih oblasti, kljub temu, da se je šolsko leto že začelo. To pa je vzbudilo nezadovoljstvo in razočaranje vseh, ki jim je pri srcu slovenska šola. Sindikat slovenske šole bo začel ustrezno protestno akcijo, če bi oblasti ne izdale v doglednem času dokončnega dovoljenja za to šolo; če ne drugače, s stavko, ki bo zajela goriške in tržaške slovenske šolnike.

—o—

KRISTJANI IZ OČI V OČI NATISNJENO GRADIVO

(nadaljevanje s 4. strani)

so tnost v škofiji. Tržaški škof je prosil za odpuščanje za vse krivice, ki jih je kdaj delala cerkvena oblast slovenskim vernikom, vendar je odklonil nekatere obtožbe, češ da gre za instrumentalizacijo. Glede globalne zaščite Slovencev pa je izjavil, da se v načelu strinja z njo. Naloga Cerkve pa je pri tem, da »vzgaja« vernike k medsebojnemu spoštovanju in predvsem spoznavanju, ki bi se moralo začeti s poznavanjem slovenskega jezika med Italijani.

—o—

O DELOVANJU SLOVENSkih SKAVTOV

(Nadaljevanje s 3. strani)

sti ob 50-letnici ustrelitve bazoviških junakov. Skavti in skavtinje so eno noč stražili spomenik, na nedeljski proslavi pa so s taborniki imeli častno stražo.

Tudi naslednjo nedeljo, 14. septembra, so se v velikem številu udeležili javne svečanosti. V krojih so bili namreč v procesiji Marijanskega shoda na Opčinah, pri maši pa so sodelovali z občutenim in s sodobnim dogodkom povezanimi prošnjami. Nosili so tudi Marijin kip.

NOVICE

UNESCO

V Beogradu se je pričelo 21. zasedanje organizacije Združenih narodov za kulturo in prosveto UNESCO. Glavni predmet razprave je stanje informacije v svetu. Konferenca v jugoslovanski prestolnici se bodo udeležili delegati 150 držav, ki se bodo med drugim proučili ter odobrili mednarodni program za razvoj komunikacij, ki ga je vodstvo mednarodne organizacije sprejelo v letošnjem aprilu v Parizu.

ZAHODNI BERLIN

Zahodnoberlinski senat je zavrnil zahtevo stavkajočih železničarjev, naj bi se pričela pogajanja z Vzhodno Nemčijo in predstavniki treh velesil, naj bi železnico in podzemsko železnico na zahodnem sektorju bivše nemške prestolnice upravljali zahodnoberlinski senat. Zahodnoberlinski župan je dejal, da gre za delovni spor, ki ga mora rešiti vzhodnoberlinsko podjetje Reichsbahn.

O šolskih problemih v Trstu

Izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je na zadnji seji med drugim obširno razpravljalo o raznih šolskih problemih, ki so se pojavili ob začetku šolskega leta, s posebnim oziranjem na posredne negativne posledice na razpoloženje slovenskih staršev, ki se morajo kljub vsem slovesnim izjavam o reševanju problemov slovenskih šol vsako leto boriti za to, kar že imajo, oziroma so si z velikimi napori pridobili. Zadnji primer Katinare, kjer je ita-

lijanska šola enostavno zasedla telovadnico slovenske šole, je dovolj značilen in dokazuje, da po tej poti ni mogoče nadaljevati, ker gre za pojave, ki mimo vseh praktičnih nevšečnosti vnašajo malodušje med slovenske starše, ki so upravičeno naveličani podobnih pojavov in zato zahtevajo, da politični dejavniki posredujejo pri najvišjih tukajšnjih oblasteh, ker gre v bistvu za politični problem in moralni pritisk na manjšino.

MOSOLIMPIADA 80

0000 SAŠA RUDOLF 00000000000000000000 1 0000

Letališče Malpensa (Milan), 14. julija 1980 ob 12. uri

»Izletniki krožnega potovanja Moskva 80 naj se zberejo pred izhodom št. 2 za mednarodni promet, kjer jim bodo spremljevalke agencije Inturist izročile letalske vozovnice, vizume in ostale dokumente«, zabrni iz zvočnika, ko manjka do odhoda letala za Leningrad in Moskvo še dobrih 75 minut. Hip za tem ponovitev sporočila v angleščini.

Podobno kot ovčice se skupina, ki je bila do tedaj razpršena okrog kioskov s časopisi, v baru in trafiki pa tudi ob okencu za informacije, strne okrog ovčarjev (spremljevalk Inturista - sovjetskega potovalnega urada) — to pa je čeprav nevede iz nehoti dokončna odpoved individualni svobodi za ves čas izleta. Vedno v skupini, vedno pod nadzorstvom spremljevalk in vodičev, program bo tako izčrpen in poln, da ne bo ne časa ne volje — tudi zaradi preutrujenosti — za samostojno potepanje po mestu, ogled spomenikov in muzejev.

V množici, ki čaka, da se bo po carinskem pregledu vkrcala na Iljušin sovjetske letalske družbe Aerflot, je nenorganiziranih potnikov bolj malo: le nekaj funkcionarjev in trgovcev ter morda dvajset časnikarjev, ki so namenjeni službeno na olimpijske igre. Tu je še nekaj potnikov prvega razreda — tudi na sovjetskih letalih so boljši in slabši prostori, kljub deklarirani brezrazredni družbi — med temi priletni, betežni predsednik mednarodne kolesarske zveze Adriano Rodoni. Vsi ostali nosijo na ovratnikih značko Inturista in nosijo na ramenih modre torbe s simbolom moskovskih iger, dar Inturista izletnikom, ki bodo za poldrugi milijon lir 10 dni gostje Sovjetske zveze. Pokazali jim bodo Leningrad, Moskvo, Zagorsk in jim nudili ogled izbora olimpijskih tekem.

Kolektivni turizem: spet eden tolikih »izumov« kapitalistične, potrošniške družbe, ki ga je domovina socializma posvojila, pregneta in prilagodila v svojo korist: v državo prihajajo desettisoči s trdnimi valutami in kar je najvažnejše s političnega vidika, vračajo se domov navdušeni nad tem, kar so videli, bolje rečeno, kar so jim vodiči Inturista pokazali. In kako naj ne bi bil povratnik kolektivnega izleta v Sovjetski zvezi navdušen, ko si je dopoldne ogledal turistične zanimivosti okrog Rdečega trga in Kremlja, se popoldne z motornim čolnom vozil po Moskvi in si zvečer ogledal kvalitetno operno ali baletno predstavo v slovitom Boljšoju, kosil in večerjal pa obilno v enem moskovskih hotelov za turiste, kjer je za dolarje in marke vsega dovolj. Da pri tem ni niti od daleč spoznal realnega življenja povprečnega sovjetskega državljanja, da ni videl bornih moskovskih trgovin, da ni bil v dolgih vrstah za najnujnejše, mu ne bo prišlo niti na kraj pameti. Če so bo tu pa tam kak nepoboljšljiv individualist le zavedal, da

se je moral odpovedati radovedni žilici, ki ga sili, da bi na lastni koži spoznal, kakšno je življenje v Moskvi, se bo v udobju hotelov Inturist, Cosmos ali Rosija, čeprav podzavestno, polenil in odpovedal samostojnemu pohajkovanju po raznih in pustih ulicah, ki bi mu — tudi če bi bilo dovoljeno — ne nudilo ničesar.

Letališče Malpensa, ob 12.30

Carinski pregled je opravljen brez nevšečnosti ne samo za organizirano skupino Inturistov, pač pa tudi za nas — posameznike. Toda tudi tu prve razlike. Za inturistovce so spremljevalke poskrbele v celoti, tako da jim ni treba izpolnjevati obrazcev, posamezniki opravljamo to sami. Toda to so le malenkostne nevšečnosti na račun ohranitve individualnosti. Potovali bomo sicer res z istim letalom, toda s svojimi možgani in očmi, inturistovci pa bodo kaj kmalu — zaradi indolen-



- Znaš, Jakec, de meni se zmiram bol zdi, de je jemu tisti Basaglia prou, ke je nečko spraznu špetau od ta matateh pr svetmi Ivani jn poslou norce domov.
- Ja, znaš, niso vsi teh misli. Vidi ke drugod po sveti držijo norce u špetalah jn jeh zdravejo.
- Ma kej ne videš kaku je? Be se telo, če be teli vse norce dent u špetau! Jn tudi Basaglia je vidu, de norci so tle, nali u špetali. Sej je vsegljeh.
- Se spounem na tisti diškoršo od dveh norcev. Sta stala pr ograji, od znutre, jn aden je prašau: »ma na kateri strani ograje so norci?« jn uni mu je reku: »ma meni se zdi, de so na uni strani, zatu ke tabla je na uni strani.« Videš, tisti nore jo je pogruntau še prej ku Basaglia.
- Sej, sej! Je res, de tisti, ke so pruti pravejo, de so kašni norci tudi nevarni jn lahko tudi kašnega ubijejo. Ma sej ubivajo tuti tisti, ke velajo, de so normalni jn pametni. Kej ni prsmojen tisti Komeini? Jn ta zadno vojsko, kej

ce, ugodja, neznanja, naivnosti, ideološkega prepričanja — mislili z glavo spremljevalk in gledali preko naočnikov vodičev.

Če se bomo ob koncu iger čez dobre tri tedne znova srečali, bodo naše ocene prav gotovo različne, morda povsem nasprotujoče. Koliko potopisov smo že brali o skupinskih potovanjih po Sovjetski zvezi, koliko znancev in prijateljev nam je navdušeno pripovedovalo, kaj vse so videli. Kaj pa sploh lahko pove udeleženec skupinskega izleta o življenju v Moskvi, ko se je vedno v družbi sopotnikov zgolj z avtobusom ali podzemsko železnico premikal po mestu!

Običajen nakup viskija in cigaret v brezcarinski trgovini tranzitnega predela v pričakovanju, da nas avtobus popolje do letala.

Čakanje se zavleče, na Iljušinu so namreč ugotovili manjšo okvaro na klimatskih napravah, kar je običajna napaka sovjetskih letal. Ob vzletu in pristajanju bo treba na vso moč žvečiti in požirati slino, da se ne zapro ušesa, kar je za marsikoga zelo boleče.

Vzleteli bomo uro kasneje po predvidenem času — nič za to: potrpljenje, lastnost, ki se je bo treba čimprej navaditi, saj bi bilo vsakršno razburjanje brez uspeha in celo škodljivo za živce in jetra.

(Dalje)

- je niso sprožili norci? Hitler ses tistem svojem razizmam. Al pej duče, ke je začnu vojsko sez Grčijo samo zatu, de be naredu dešpet Hitlerju zatu ke mu uan ni nikoli neč povedau, kej misle naredet. Jn duče je reku: Hitler bo zvedu s časnikov, de sm zasedu Grčijo.
- Jemaš prou. Sej tudi tisti, ke so denili tisto bombo na štacjon u Bolonji; kej so družga ku nevarni norci?
- Al pej tisti, ke ubijejo anga človeka na cesti zatu ke so ga zamenjali za anga družga. Jn pole še pošlejo reč: ne zamerte, je bla pomota.
- Je res, ja. Tudi če so kašni norci nevarni, nima pomena jeh držat u špetali, zatu ke nevaren je vsak človek, nej bo u špetali ali pej fraj. Al pej tisto, ke je precednik države dau nagrade tistem atletam, ke so bli na olimpijadi u Moskvi. Narprej vlada reče, de u Moskvo se ne gre zastran okupacije Afganistana. Ma telovadci grejo vselih jn pole ke pridejo nazaj jem da precednik premjo. Ma dej, dej!
- Ja, jest se večkrat prašam, kadu ni nore. Ma sm slišau, de tisti Basaglia je bol na levo, skori komunist al taku nekej.
- Kepej. Uan je biu napreden jn je pravu, de norci ratajo samo zatu, ke je družba krivična. De če be na sveti vlada pravica, de norcev ne be blo. De je vsega kriva družba.
- Ma čaki, čaki! Kej nimajo norišnic tudi u Rusiji? Jn norce tudi. Kej je tudi u Rusiji družba kriva, če je tolko norcov? Jn gor, ke so taku napredni, zakej niso sprazneli norišnic? Kej uani ne verjejo Basagli, čegljeh je napreden?
- Mihec, ti ne smeš prglihat ano socjalistično državo ses kapitalizam. Tam je ano jn tle je drugo. Tisto, ke je reku tisti dohtar velà samo za tle.
- Ma Jakec, kaku govoriš taku zmotriješ! Kej si tudi ti nomalo...? Ja, ja, je prou res, de je jemu prou Basaglia.